

رئیس - آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - سابقاً اختیاراتی به کمیسیون عدلیه سابق داده شده بود که لوابیعی که در مدت آن شش ماه به مجلس پیشنهاد میشود بعد از تصویب کمیسیون موقتاً به موقع اجرا گذارند لوابیعی که عجالتاً در کمیسیون عدلیه است گمان میکنم مشمول همان اختیاری است که در سابق داده شده و این نظری که آقای آقا سید فاضل اظهار فرمودند گمان میکنم محفوظ است و این اختیاری که خواسته اند برای لوابیعی است که از حال به بعد تقدیم میشود و البته وزارت عدلیه اختیارات جدیدی لازم دارد برای اینکه لوابیعی که از این به بعد تقدیم میکنند پس از تصویب کمیسیون به موقع اجراء بگذارند به اینجهت بنده گمان میکنم راجع به لوابیعی قبل لازم نیست در اینجا ذکر کنند .

رئیس - این ایراداتی را که می-فرمائید خوبست پیشنهاد بفرمائید تساری بگیریم پیشنهاد آقای تدین را گویا آقای معاون قبول کردند .

پیشنهادی هم از آقای آقامیرزا سید حسن شده است آقای معاون قبول میکنند که لفظ وزیر تبدیل شود به وزارت

معاون وزارت عدلیه - به وزارت خانه اختیار داده نمی شود بلکه به وزیر داده میشود .

رئیس - آقای آقا میرزا سید حسن (اجازه)

آقامیرزا سید حسن - نظر باین که گاهی بحران اتفاق می افتد و وزارت خانه وزیر ندارد بنده این پیشنهاد را کردم .

رئیس - میفرمائید رای بگیریم آقایانیکه اصلاح آقامیرزا سید حسن را که لفظ وزیر به وزارت تبدیل شود قبول می میکنند قیام فرمایند .

(کسی قیام نکرد)

رئیس - آقای آقا سید فاضل هم پیشنهاد دارند .

آقا سید فاضل - خیر پیشنهادی ندارم .

رئیس - چون دیگر پیشنهادی نیست ماده قرائت میشود و رای میگیریم (بشرح سابق با اصلاح پیشنهادی تدین قرائت شد)

رئیس - آقایانیکه این ماده را تصویب میکنند قیام فرمایند .

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد لایحه شورای دولتی مطرح است . میخواهید بودجه وزارت خارجه نسبت به سال ایت تیل مقدم باشد . نسبت به پیشنهادی که آقای وزیر امور خارجه در چند شب قبل در مجلس کردند به کمیسیون مراجعه شد خبری رسیده قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

کمیسیون بودجه قدیم پیشنهاد وزارت جلیله امور خارجه را که در جلسه نهم نور تقویم مجلس کرده بود در ۲۳ نور تحت مذاقده آورده نظر بر این که حقوق منتظرین خدمت وزارت خارجه

را مجلس مقدس بدون کسر تصویب فرموده است کمیسیون بودجه موافقت دارد که حقوق کسر شده از پنج نفر ذیل تأدیبه شود بنا بر این ماده واحده ذیل را برای تصویب به مجلس مقدس تقدیم میدارد .

جمع کل دوپست و هفتاد و چهار تومان	۵۰ تومان
مؤید الدوله	۵۰ تومان
معاوضه السلطان	۲۴ تومان
میرزا اسحق خان	۵۰ تومان
میرزا حسن خان اختر	۱۰۰ تومان
مفتاح الدوله	

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است مبلغ سه هزار و دوپست و هشتاد و هشت تومان از بابات حقوق پنج نفر فوق در سنه ماضیه ایت تیل از عایدات همان سنه به وزارت جلیله امور خارجه پرداخت نماید .

(مخبر کمیسیون بودجه قدیم اقبال السلطان)

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده خودم عضو کمیسیون بودجه قدیم بودم که انشاء الله امشب میخواهم استعفا بدهم حالا به عرض آقایان میرسانم که اصل مسئله چه بوده است کمیسیون بودجه قدیم قبل از آنکه بنده وارد شوم مشغول اصلاحاتی شده بوده است نسبت بشهریه ها و حقوق ها و راجع به تجاوزاتی که در دوره فترت نسبت به مالیه مملکت شده بود کمیسیون اقداماتی کرده بود در مجلس شورای ملی هم نسبت بشهریه و مستمریات قانونی گذشته بود نظر بآن قانون شهریه و قانون مستمریات که از مجلس گذشته بود بعضی از حقوق برها و مستمری گیرها مشمول آن قانون بودند بعد از آنکه آنها مشمول این قانون میشوند می بینند این قانون برایشان ضرر دارد و تومانی ۴ قران باید کسر شود آنوقت آمدند بوسایل متعدده خود را با بیانات و لطائفی خارج کردند پنج نفر از آنها آن وسائل را نداشته اند .

راجع باین پنج نفر بنده در کمیسیون بودجه رفتم و مستحضر شدم حرفشان اینست که اگر آن قانون شهریه و مستمریات بر قانونیت خود باقی است و باید عمل شود نسبت بتمام افرادی که در وزارت خارجه حقوق بر هستند باید نسبت بتمام علی السویه باشند و اگر بنا باشد قانون نقص پیدا کند نسبت ب ما هم باید نقص پیدا کند دلایلش چه چیز است نسبت ببعضی نقص کرده اند و نسبت ببعضی دیگر نکرده اند ؟ پس مادامی که قانون شهریه و مستمریات به قوت خود

باقی است فرق نمی کند چه حقوق بر در وزارت خارجه باشد چه در وزارت داخله در هر جا باشد مشمول آن قانون است . دلیل ندارد بعضی افراد را خارج کنند ما پنج نفر هم باید مثل آنها باشیم مخبر محترم هم تشریف دارند بنده عرض کردم حالا که اساسی بدست آمد که وزارت خارجه در هر دوره آمده و بیک بیاناتی که این شخص هم چون خدمت کرده است و فلان مزایا را دارد از تحت قانون شهریه بیرون کرده اند و از آن قانونی که بزحمت از مجلس گذشته عده را خارج کردند و این ایراد پنج نفر اعضاء وزارت خارجه هم محققاً وارد است و ایراد قانونی میکنند و ما باید بر کردیم و همان قانون مستمریات و شهریه که از مجلس گذشته درست کنیم و آنجهائی که نقض شده است درست کنند و بر گرداننده اینک بر افراد نقص بیفزائیم و اگر مورد نقض بیست تا است بیست و پنج مورد کنیم خیر باید آن بیست تا را هم مشمول قانون کنیم بنده این عرض را در کمیسیون هم کردم ولی اکثریت حاصل نشد نه نفر بودیم پنج نفر رای دادند و چهار نفر در اقلیت ماندیم بنا بر این حال هم عرض میکنم بایک مرارت فوق العاده کمیسیون قدیم زحمت کشید و قانون مستمریات را تمام کرد خوبست آن قانون را محترم بشماریم و هر روز یک بیانات و مستثنیاتی برای آن قائل نشویم تا قانون عمومیت نداشته باشد قانونیت پیدا نمیکند و به این جهت است که بنده مخالفم

اقبال السلطان (مخبر) - آقای آقا سید یعقوب اظهارات این پنج نفر را آن طوری که بوزارت خارجه اظهار کرده اند و وزارت خارجه بمجلس پیشنهاد نموده و به کمیسیون ارجاع شده مقصود آنها را خوب بیان فرمودند

البته قانون مستمریات و شهریه بقوه خودش باقی است هیچ نقضی در آن دو قانون پیدا نشده و این لایحه هم که پیشنهاد شده نقض آن دو قانون نیست اگر آقای آقا سید یعقوب بخاطر بیاورند در اواخر برج حوت وقتیکه حقوق منتظرین خدمت وزارت خارجه را به مجلس تقدیم کردند این مذاکرات در بین آمد بعضی از آقایان نمایندگان خواستند حقوق منتظرین خدمت وزارت امور خارجه را ما مانند شهریه محسوب دارند و تومانی چهار قران کسر شود

از طرف بعضی از آقایان و مخصوصاً از طرف دولت دفاع کردند و گفتند اینها شهریه نیست و حقوق انتظار خدمت است بآنها داده میشود تا در موقع احتیاج و در موقعی که کار پیدا میشود به آنها کار رجوع کنند و شهریه نیست که بلاعرض پول آنها داده شود و مشمول این ماده قانونی باشد که تومانی چهار قران کسر کند در این مجلس سه قانون وضع شد یکی برای مستمریات یکی برای شهریه یکی هم برای منتظرین

خدمت وزارت عدلیه که خاطر دارم بچهل هزار تومان بالغ میشود کمیسیون بودجه در اوائل وقتی که بشهریه ها و مستمریها و حقوق منتظرین خدمت مراجعه کردند از ابتداء باین خیال افتادند که از حقوق هر يك صلاح بدانند مبلغی کم کنند و يك مدتی هم صرف وقت کردند و از خیلی اشخاص از شهریه و مستمری آنها کسر کردند ولی بعد از آن اساس را تغییر دادند و برهم زدند و حکم کلی پیشنهاد کردند که شهریه هارانا پنججاه تومان تمام و از پنججاه بیلاا تومانی چهار قران کسر کنند و مستمریات را هم مثل سنه قوی تیل بپردازند و حقوق منتظرین خدمت را اجازه داده شد همان طوری که دریافت میکردند بپردازند

این پنج نفر از اشخاصی هستند که در ابتداء که کمیسیون بودجه تصمیم داشت از حقوق اشخاص کم نمایند از حقوق این اشخاص هم بباشد کم کنند ولی بعد که آن تصمیم را تغییر دادند دیگر مراجعه به احوال این پنج نفر نشد و از حقوق آنها کسر شد این پنج نفر شکایاتی که دارند این است که میگویند حقوق منتظرین خدمت وزارت خارجه را تمام داده اند و در این میانه از ما پنج نفر کسر کرده اند اگر چنانچه از حقوق تمام بطور کلی يك مبلغی کسر میشود

ما هم مطیع و راضی و شا کر بودیم ولی در ما بین یکمده اشخاصی که حقوق انتظار خدمت از وزارت خارجه میبرند اگر از حقوق ما پنج نفر کسر شود بیک سرشکستگی و کسر رتبه برای ما میشود از این جهت وزارت خارجه برای تشویق آنها و برای اینکه آنها هم کمافی السابق مشغول خدمت باشند این پیشنهاد را بمجلس تقدیم کرده اند و کمیسیون بودجه هم بروی همین اصل این راپورت راداده است اما در سال جاری یعنی در سال تنکوز تیل خاطر آقایان مستحضر است که تمام این پنج نفر هم چیز قابلی نیست و بنده معتقدم که این پنج نفر را هم باید مثل سایرین حقوقشان را پرداخت

رئیس - چون عده برای مذاکرات کافی نیست چند دقیقه تنفس داده میشود (در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و دیگر تشکیل نگردید)

رئیس مجلس - مؤتمن الملك

جلسه ۲۷۳

صورت مشروح مجلس

لیله پنجشنبه ۲۷ نور ۱۳۰۲

مطابق سلخ رمضان ۱۳۴۱

(مجلس چهار ساعت از شب

گذشته بریاست آقای مؤتمن

الملك تشکیل گردید)

صورت جلسه لیله چهارشنبه ۲۶ نفر

را آقای امیر ناصر قرائت نمودند

رئیس - آقایان نسبت بصورت

جلسه ایرادی ندارند ؟ ده نفر از اعضاء

کمیسیون عدلیه که انتخاب شده اند اسامی شان



مجلس شورای ملی تصویب کند داده شود این است که مجلس هم اگر بخواهد رای بدهد یک رأی داده است بی‌محل و بی‌مورد است زیرا رأی قضی برای بودجه داده و آنهم بمصرف خود رسیده است در اینصورت این هم جزو قروض دولت خواهد شد این را بنده نمیتوانم تصدیق کنم که مجلس شورای ملی رأی بدهد که از بابیت سه گذشته یک حق برای اشخاصی ثابت شود که بعنوان قرض بر ذمه دولت باشد آنهم از یک محل هائیکه عایداتش کسر داشته بهر جهت بنده پس از گذشتن سال و تصویب بودجه و بسا هزار دلیل دیگر این پیشنهاد را بی مورد میدانم و موافق نیستم دیگر البته بسته است بنظر آقایان

**مخبر** - اینجا نقض قانون سابق نیست فقط فلاقتی که خرج شده است بمجلس پیشنهاد میکند که تصویب شود چون حقوق آنها سابقاً ۱۵۰ تومان بوده و ۵۰ تومان از اصل حقوق آنها کسر شده و عیالت اینها میشود و چون حقوق سایرین پرداخت شده است برای اینکه تبعیض نشود و حقوق این پنج نفر هم داده شده خوب است آقایان موافقت فرموده تصویب کنند و مجلس شورای ملی بین مستخدمین یک وزارتخانه باید قائل بتبعیض نباشد اما اینکه میفرمایند راجع بنده گذشته است بنده عرض میکنم هنوز صورت دخل و خرج سه ماهه معلوم نیست که کسر دارد یا نه بالاخره بقایای در محل هست اگر دولت نتوانست آنها را وصول کند که از محل بقایا خواهند پرداخت و اگر نتوانست پیشنهاد دیگری خواهد کرد

**رئیس** - آقای میرزا یانس (اجازه)

**میرزا یانس** - بنده هیچ نظر به اشخاص ندارم و این اشخاص را هم نمی شناسم فقط میخواهم سؤال کنم این رأی که داده میشود بعقیده بنده باید پرداخت این وجه از همان عایدات سه ماهه باشد و یک چیز هم از حالا برای دولت و مجلس مسلم باشد و آن این است که اگر بقایای سال گذشته وصول شد که از همان محل پرداخت شود والا از عایدات امسال این خارج پرداخت نشود برای اینکه بودجه امسال از مجلس گذشته است و چون آقای مخبر به حاج شیخ اسدالله جواب دادند دیگر بنده عرضی ندارم

**رئیس آقای کازرونی (اجازه)**

آقای میرزا علی کازرونی وظیفه مادر اینجا حتی الامکان این است که مالیه دولت را حفظ کرده نگذاریم تفریط شود کمسیون بودجه با آن حالی که داشت و با اینکه مسامحه را خیلی جائز میسر در معینا تشخیص داد که حقوق یکمده زیاد است و باید کسر شود حالا مجدداً پیشنهاد می کنند که ما تصدیق کنیم آن کسر داده شود و البته آقای مخبر در اطراف این پیشنهاد یک دلیلی اظهار نمودند متلاطم بودند

باید قائل به تبعیض شد اگر یک پیشنهادی از طرف دولت شد در کمسیون هیچ کم و کسر نباید بشود بر طبق پیشنهاد دولت کمسیون باید قبول کرده و مجلس هم تصویب نماید

آقای مخبر میفرمایند کمسیون تشخیص داده است که مراتب استحقاق این عده از آن اشخاصی که تصویب کرده اند بیشتر است

معادلت متممدا از حقوق این عده کسر کرده است و از حقوق آنها کسر شده است بنده عرض میکنم اینطور نیست البته کمسیون در اطراف آن دقت کرده و تشخیص داده است که این مبلغ باید از حقوق آنها کسر شود آقای مخبر میفرمایند اگر این قسمت را تصویب کنیم قانون سابق نقض نمیشود مسلم است قانون سابق همیشه بحال خود باقی است و اگر تصمیم کنیم صد هزار تومان دیگر هم بدهند خللی در قانون سابق پیدا نخواهد شد.

لکن سزاوار نیست در مورد یک بودجه و یک قانونی که بمجلس آمده و گذشته است حالا مجدداً کسر آن بمجلس بیاید اما تصویب کنیم و علاوه بر آن که زحمات گذشته کمسیون بدون نتیجه میشود هر روز هم گرفتار این قبیل قضایا باشیم

ما باید پیش از همه چیز علاقمندی خودمان را در صرفه جوئی مخارج اظهار داریم و برای اشخاصی که استحقاق ندارند حتی المقدور نباید چیزی تصویب کنیم و از امروز باید یک تصمیم قطعی بگیریم که صرفه جوئی بنمائیم نکته دیگری که لازم است عرض کنم و آن این است اگر یک وقتی دیده میشود که دولت پیشنهاد میکرد فلان حقوقی که شما تصویب کرده اید زیاد است حالا کسر میکنیم اگر یک همچو کاری تاحال کرده بود من میتوانستم قبول کنم حالا هم احتیاج بمخارج دارد

ولی چون همچو قضیه تا کنون از طرف دولت اتفاق نیفتاد هر وقت بنده دیده ام پیشنهاد حقوق قاعد و شهریه و مستمری و برای فضیلت و فقرو این قبیل چیزها بوده است خدا برکت بدهد بدائره الفاظ که خیلی وسیع است در هر صورت چون دلیلی برای تصویب این پیشنهادی که شده است نییستم باین جهت مخالفم

منظور این خدمت وزارتخانه ها هم یک اصلی اتخاذ میکردند که مثلا تومانی ۳ چهار قران کسر بشود مثل اینکه در شهریه ها کسر شده است در شهریه ها هیچکس شکایت نکرد که چرا تومانی چهار قران کسر میکنند برای اینکه همه مساوی بوده اند حالا در این جا چون حقوق سایرین تمام پرداخت شده و فقط از حقوق این پنج نفر کسر شده است اینها این کسر را برای خودشان سرشکستگی میدانند لذا از دولت و مجلس تقاضا کرده که آنهم تصویب شود

معاون وزارت خارجه - اینجا یک اشتباهی شده است و آقایان تصور می کنند این یک پیشنهاد تازه است در صورتیکه هیچ پیشنهاد جدیدی نیست برای اینکه وزارت خارجه در سابق کمسیون بدون اطلاع دولت چند قلم را کسر کرد در همان وقت دولت یک پیشنهاد جدیدی داد دیگر اینکه این قسمت بکلی از بودجه وزارت خارجه مخبری است

**رئیس آقای نصرت الدوله (اجازه)**

نصرت الدوله - میخواستم سؤال کنم این رأی که در موضوع این قسمت می خواهد بگیرند برای این است که این مبلغ جزء بودجه وزارت خارجه که سابقاً تصویب شده است محسوب میشود یا خارج از آن خواهد بود

معاون وزارت خارجه نظر باینکه بن چهل و هشت هزار تومان و صورت شهریه بگیر های وزارت خارجه از ابتدا هم جزو اعتبار وزارت خارجه نبود بعقیده بنده اگر این قسمت هم مجزی رأی گرفته شود بهتر خواهد بود

**رئیس سابقاً چهل و شش هزار و هشتصد و هفتاد و چهار تومان رأی داده شده**

این مبلغ هم باید تصویب شود حالا رأی گرفته میشود بماده واحده آقایانی که تصویب شیخ الاسلام - چون راجع بودجه است باورقه رأی گرفته شود

هزار تومان و کسری که جزء ماده اول بوده رأی دادید برای این بود که فقط یک ماده بود حالا اینطور نیست برای اینکه ماده اول و دوم که رأی داداید یک ماده هم بعنوان ماده واحده که ماده سوم خواهد شد باید باین راپورت کمسیون بودجه ضمیمه شده و بعد از آنکه رأی گرفته میشود تصویب شد آنوقت در کلیه این بودجه که مشتمل بر ۳ ماده است باید باورقه رأی گرفته شود

**جمعی از نمایندگان** - صبح است

**رئیس** - رأی میگیریم بماده واحده آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (عده قیام نمودند)

(جمعی گفتند رددش و بعضی اظهار نمودند مشکوک شد)

**اقبال السلطان** - در موقع رأی گرفتن آقایان ملتفت نبودند

**رئیس** - چون بعضی اشخاص معتقدند که مشکوک شده بنابراین باید دوباره رأی گرفته شود

(جمعی گفتند رددش دیگر لازم برای نیست)

**رئیس** - پس رأی میگیریم باینکه تجدید رأی شود یا نه ؟ در تجدید رأی مخالفی نیست؟

**آقاسید یعقوب** - بنده مخالفم

**رئیس** - بفرمایند

**آقاسید یعقوب** - يك مسئله كه سه شب است در آن صحبت کرده ایم و تمام آقایان نمایندگان از ادله موافق و مخالف مستحضر شده اند و مقام محترم ریاست هم اعلان رأی کرده اند و کسی قیام نکرده دیگر علت تجدید رأی چیست؟

**رئیس** - رأی میگیریم به تجدید رأی آقایانیکه تصویب میکنند تجدید رأی شود قیام فرمایند

(جمع کثیری قیام نمودند)

**رئیس** - معلوم میشود باید مجدداً رأی گرفت رأی میگیریم بماده واحده که ماده سوم خواهد بود باقیام و نمود آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

**رئیس** - عده حضار ۲۲ نفر با کثرت ۳۸ رأی تصویب شد

مذاکرات در کلیات است میخواهید بماند برای بعد از تنفس

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

**رئیس** - چون پاسی از شب گذشته گذشته رسد هم برای رأی گرفتن کافی نیست جلسه را ختم میکنیم جلسه آتیه روز شنبه صبح ساعت قبل از ظهر دستور راپورت کمسیون نفت بعد مذاکرات در کلیات

بودجه وزارت خارجه بابت ایت تیل آقای ملک الشعراء (اجازه)

**ملک الشعراء** - آقای مدرس در جلسه گذشته شرحی راجع بوقایع شب دوشنبه فرمودند و متأسفانه بنظر خلاف آن حس بدبینی که در اغلب آقایان راجع بان اقدامات موجود بود ایشان باینکه یعنی خوش بینی و یک طرز فوق العاده ملایمی نظیر را تلقی فرمودند و مثل این بود که اطمینان داشتند باینکه پاره تصوراتی که در اطراف این قضیه مواره ایجاد شده است برخلاف واقع است

بنده از ابتدای وقوع این قضیه با اعلان آنیکه داشتم مقطوع بود (چنانچه بعضی از آقایان هم باینده همعقیده بودند) که این قضیه بآن سادگی که آقای مدرس تلقی فرمودند نیست

بنده تصور نمیکنم بدون اطلاع دولت و بدون استحضار زمامداران و مسئول وقت یک چنین قضیه نامالایمی که در تاریخ مشروطیت و آزادی سابقه نداشته است عرض اندام کند چنانچه در موقعیکه تصمیم هیئت رئیسه راجع به تعقیب این قضیه از طرف دولت در جلسه خصوصی اظهار شد بنده تکرانی خودم را اظهار کردم و گفتم اگر این قضیه باید تعقیب شود بهتر این است که از مرتکبین و مؤسسين تحقیق شود که معرکین این واقعه چه اشخاص بوده اند و بنده بدبینی خودم را اظهار کردم

حالا قضایائی در ظرف این دو شب واقع شده است که بدبینی بنده را تأکید کرده است اصل قضیه راهمه مسؤلفند شب دوشنبه در نتیجه محسوس شدن اینکه بر عده مخالفین دولت افزوده شده است يك عده اشخاص متفرقه بمجلس هجوم آورده بدون اجازه و بلبط بمسئولین مجلس حمله کرده و وارد صحن مجلس شده و مرتکب فجایع و مخارج زیادی شده اند که تکرار تذکار آن جایز نیست

در آن موقع هیئت رئیسه بمجلس تصمیم قطعی گرفتند که از طرف مجلس بدولت اخطار شود این قضیه را تعقیب نمایند و اشخاصیکه مؤسس این قضیه منظمه بوده اند جلب شوند و تحقیقات نمایند و بالاخره پیشنهادی در این قضیه از طرف دولت واقع شود در جلسه خصوصی گذشته تصمیم هیئت رئیسه را که بتصویب مجلس خصوصی اسبق رسیده بود مجدداً آقای رئیس طرح فرمودند و يك صورتی از مؤسسين و مرتکبین این واقعه که با اطلاع اداره نظمیّه تحصیل شده بود نوشتند و قرار شد بر حسب امر آقایان نمایندگان محترم و تصویب آنها ماون نظمیّه ببرد با اطلاع وزارت داخله قضیه را تعقیب و مؤسسين این مسئله را جلب و تحقیقاتی بشود تا بالاخره مقصر مجازات شود. آقایان نمایندگان منتظر بودند از طرف دولت بر طبق تصویب مجلس

**نجات** در مجلس خصوصی اکثریت نبود

**ملک الشعراء** - بنده در این مجلس این موضوع تعقیب شود و اگر دولت شخصاً نظریاتی در این قضیه نداشته است نظریات مجلس را اطاعت کند و متأسفانه از قرار اطلاع اخیری که بمن رسیده دولت باین تصمیم وقتی نگذاشته است و با دادره نظمیّه نوشته است که در آینده از وقوع نظایر این قبیل قضایا تکرارش ممانعت نماید در صورتیکه نظر مجلس و نظر علاقه مندان بمشروطیت این نبوده است بلکه نظر شان این بود که برای عدم تکرار این قبیل قضایای نامالایم دولت اقدام میکرد و مؤسسين و مرتکبین را جلب و تعقیب میشود که این قضیه غیر مربوطه با اساس مشروطیت و آزادی ناشی ازجه تخریکاتی بوده و معرکین واقعی چه اشخاصی بوده اند

چه مقاماتی بودند و بالاخره چه قوه ای بوده است که موفق شده است يك عده اشخاص رجاله را این اندازه قوت بدهد که هجوم بیاورند بمجلس و قراول و در صحن بهارستان در موقعی که جلسه رسمی می خواهم منعقد شود مرتکب این قبیل وقایع نامالایم بشوند ولی متأسفانه همان طور که عرض کردم قضیه از طرف دولت برخلاف منظور تعقیب شده است

این قضیه بدبینی اول بنده را کاملاً تأکید می کند و بنده می توانم مدعی شوم که اگر دولت نظری در این قضیه نداشته است و اگر دخالتی در این قضیه نداشت میبایست قضیه را تعقیب کند و همان طور که مجلس تصویب کرد تحقیقات کند و نتیجه از برای مؤسسين بعمل آورد

در این موقع بنده متأسف هستم که آقای مدرس يك نیک بینی اظهار فرمودند و بنده مجبورم اینجا اظهار بدبینی نمایم و در تعقیب این بدبینی خود اظهار بدارم که ما امروز بامرد متفرقه طرف نیستیم دولت را طرف خود میدانیم و دولت را هم در این قضیه ذی دخل میدانستیم و باسکه این قضیه واقع شد باحق میدهد که تصور خود را منجر به یقین کنیم و بگوئیم دولت در این قضیه دخالت داشته است والا میبایست که این قضیه را تعقیب نمایند و مؤسسين و مرتکبین این قضیه را مجازات و تنبیه نمایند

ما بدولت میگوئیم که نمایندگان مخالف دولت باین قضایا تهدید نمیشوند دولت باین قبیل تشبیهات مرعوب نمی شوند و دلیل عدم مرعوبیت مخالفین دولت این است که باوجود این اقدام و تشبیه نامالایم دولت باز مرعوب نشدند و در مقابل این قبیل وقایع خلاف قانون و خلاف انتظار مقاومت کردند و دلیل مقاومت آقایان نمایندگان مخالفت دولت اینست که سنده مخالفت

خودشان را باین دولت متهم در رئیس محترم مجلس تقدیم مینمایند و ثابت میکنند که مجلس شورای ملی و آن عده که مخالف هستند باینکه دولت متهم باین قبیل تشبیهات دست از مخالفت خود بر نمیدارند و بنده استدعا میکنم که دولت معرکین و مؤسسين این قضیه را تعقیب کند و در حضور يك محکمه که نفوذ دولت در آن نمودند اعمال شود باین قضیه رسیدگی شود و اگر ثابت شد که دولت و اعضاء دولت و اشخاص رسمی مملکت در این مسئله دخالت نداشته اند آن وقت بنده کلمه متهم را از این اشخاص که امروزه باهم دولت معرفی شده اند پس می گیرم ولی تا وقتیکه دولت بامر مجلس اطاعت نکند و قضیه را حقیقتاً تعقیب نکنند و خود و اعضاء رسمی دولت را تبرئه نکنند بنده این کلمه متهم را پس نمیگیرم و به طوریکه غالب آقایان میدانند دولت و اعضاء رسمی دولت با این اجتماعات مربوط بوده است و حتی دستورالعملهای شفاهی و علنی می داده است

این قضایا اگر ثابت شود بنده حق دارم که بدولت متهم بگویم

بنابراین بنده تقاضا میکنم از رئیس محترم مجلس که این قضیه را موافق تصمیمی که چند شب قبل اتخاذ شد تعقیب فرمایند و در عین حال ما هم مخالفت خود را تکمیل و این قبیل عملیات را هم دلیل مخالفت خود می آوریم و امیدوارم که رفقای محترم من همانطور که مقاومت کردند مرعوب نشدند سند مخالفت خود را تقدیم رئیس محترم مجلس نکنند

قسمت تهر را بنده فلامسکوت هه میگذارم تا اینکه دولت ثابت کند که تهر ننوده است

**رئیس** - آقای مستشار السلطنه (اجازه)

**مستشار السلطنه** - لایحه نفت جزء دستور جلسه آینده گذاشته شد در صورتی که طبع و توزیع شده

**رئیس** - در تحت طبع است فردا توزیع میشود

**آقای آقاسید یعقوب** (اجازه)

**آقاسید یعقوب** - بنده عرض میکنم که تمام نمایندگان در مسئله اطاعت دولت از مجلس موافقت و هیچیک از ماها چه آتیه ای که با دولت موافقت و چه آن هائی که مخالفند در حفظ مشروطیت و قانون اساسی اختلافی نداریم و این تصمیمی که گرفته شد

(آقای میرزا محمد نجات - تصمیمی گرفته نشده است)

**آقاسید یعقوب** - این نظامنامه باهر چیزی که تفسیر میکنید بعد از ابلاغ بدولت (دولتیکه متکی بمجلس است ، دولتی که میگوید من مشروطه هستم دولتیکه در تحت

قانون اساسی اداره میشود ، نمیتواند تخلف کند و اگر از احکام مجلس سرپیچی کرد هیچیک از نمایندگان نمیتوانند از چنین دولتی دفاع کنند و گمان میکنم که آقایان موافقین هم این قضیه را تصدیق مینمایند

بنابراین دولت باید اشراری را که بمجلس يك مقام مقدس که بالاترین مقام برای حفظ امنیت مردم است حمله کردند تعقیب کند

**رئیس** - آقای ملک الشعراء در ضمن نطق خودشان چیزی فرمودند که قسمت ششم ماده ۱۲۹ شامل آن لفظ میشود ولی چون آن لفظ را پس گرفتند اینست که این مسئله را بنده بالفعل مسکوت و عهده نگذارم آقای تدین

(اجازه)

**تدین** - اولاً بنده هیچوقت تصدیق نمیکنم که اشخاص از حدود قانون تجاوز کنند خواه موافق باشند خواه مخالف

ولی در اینجا نسبت بمذا کرانی که میشود و حملاتی که بدولت میشود میخواهم عرض کنم که اینها بمعناکه غیابی اشبه است و هیچ مانعی نیست از اینکه آقایان تقاضا کنند هیئت دولت یا وزیر ذیدخل در اینجا حاضر شود و حضوراً سؤال و جواب کنند نه اینکه در غیاب هیئت دولت در ضمن صحبت حملاتی نمایند و این حملات بکلی بی مورد است برای اینکه طرف حاضر نیست که جواب بدهند بهتر اینست که آقایان مطابق نظامنامه داخلی عمل کنند و رئیس دولت یا سایر وزراء را در اینجا بخوانند آنوقت در مقابل رئیس دولت یا سایر وزراء سؤال کنند ، توضیح بدهند ، استیضاح نمایند ولی این مشی وطریقه برخلاف ترتیب است و بنده ابداً موافق نیستم که در غیاب دولت حملاتی بآنها بشود

آنها را بر اثری که با آقایان داده شده است و البته رئیس دولت یا سایر وزراء باید قانون را اجرا نمایند و باید قانون بلا استثناء درباره تمام افراد اجرا شود ، اما این که جواب اینطور رسیده است و دولت بی اعتنائی کرده است اینطور نیست

سابقاً وقتیکه بنده در اقلیت بودم خاطر م هت موقعیکه بعضی از رفقای اقلیت در غیاب هیئت دولت مذاکراتی میکردند مخصوصاً جواب میدادند که در غیاب دولت حق ندارند و حق هم داشتند این جواب ما را بدهند امروز هم بنده همان حق را دارم

آقایان اگر اعتراضی دارند هیچ مانع نیست که تقاضا نمایند رئیس دولت حاضر شود آنوقت از ایشان سؤال نمایند ولی در غیاب دولت کلماتی را بدولت نسبت دادن و يك حملاتی بدولت نمودن بنده آنها را بکلی برخلاف نظامات داخلی مجلس میدانم

**رئیس** - آقای مساوات (اجازه)

آقایان اگر اعتراضی دارند هیچ مانع نیست که تقاضا نمایند رئیس دولت حاضر شود آنوقت از ایشان سؤال نمایند ولی در غیاب دولت کلماتی را بدولت نسبت دادن و يك حملاتی بدولت نمودن بنده آنها را بکلی برخلاف نظامات داخلی مجلس میدانم

**مسائلات -** میخواهم عرض کنم که آقای ملک الشعراء تصور کردند این دولت و طرفدارانش حاضرند يك ذره از اوامر مجلس تغلف کند و همچو چیزی نخواهد بود . این دولت اول دفعه نیست که روی کار آمده این دولت از اول روزی که روی کار آمده و خودش را معرفی کرده است هیچوقت باین قبیل وسائل و عملیات نزدیک نشده است و تا بحال شنیده نشده است .

که این دولت باین قبیل عملیات متشبث شده باشد نمیشود اینگونه تشبثات را بدولت نسبت داد خود آقای ملک الشعراء حاکم است خودش هم فتوی میدهد و هم تصدیق می کند نمیشود هم قاضی بود و هم مدعی و معلوم نیست دولت چنین کاری را کرده باشد که دولت یاغی و متمرّد است و از اوامر مجلس تغلف کرده است این حرفهای آقای ملک الشعراء شایسته نیست البته حق دولت است که هر چه مجلس امر کند اطاعت نماید و البته اطاعت هم خواهد کرد و تغلف از امر مجلس نخواهد نمود .

**رئیس -** گمان میکنم بیش از این مقتضی نیست مذاکرائی بشود به علاوه عندهم کافی نیست چون روز جمعه عید فطر است باید تشرف بحضور اعلی حضرت همایونی حاصل کرد اسامی دوازده نفر بقرعه استخراج می شود .

( آقای منتصر الملك استقراع نموده بترتیب ذیل نتیجه حاصل گردید )

آقایان سعادت .

**رئیس -** ایشان مریضند

آقای حاج میرزاتقی خان نائینی -

صدرائی - فیوضات - مصمصام السلطنه -

قوام الدوله - آقاسید کاظم یزدی

حاج شیخ اسدالله - آقامیرزا طاهر

تنکابنی - رفعت الدوله - وکیل الملك -

نصیردیوان - ارباب کیخسرو

**رئیس -** ایشان جزو هیئت رئیسه

هستند . .

آقای مدرس . .

**رئیس -** ایشان هم جز هیئت رئیسه

هستند .

**ناظم العلماء -** ( مجلس تقریباًش

ساعت نیم از شب گذشته ختم شد )

**رئیس مجلس مؤتمن الملك**

**جلسه ۲۷۴**

**صورت مشروح مجلس**

**لیله دوشنبه ۳۱ ثور ۱۳۰۲**

**برابر چهارم شوال**

**۱۳۴۱**

(مجلس مقارن غروب بریاست

آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید)

صورت مجلس لیله ۵ شنبه ۲۷ ثور آقای

امیرناصر قرائت نمودند

**رئیس -** آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

**حاج میرزا عبدالوهاب -** بنده در